

Redovisning av uppdrag om insatser till följd av propositionen Läsa, skriva, räkna – en garanti för tidiga stödinsatser (prop. 2017/18:195)

U2018/03105/GV

Inledning

Skolverket har i enlighet med regeringsuppdrag givet i regleringsbrev (U2018/03105/GV) tydliggjort skillnaden mellan formuleringarna i 3 kap. 4 § skollagen om när det finns en *indikation* och när det kan *befaras* att eleven inte kommer att uppnå de kunskapskrav som senare ska uppnås. Detta är i enlighet med propositionen Läsa, skriva, räkna – en garanti för tidiga stödinsatser (prop. 2017/18:195) och beslutade ändringar i skollagen i nationella kartläggningsmaterial för förskoleklassen samt i nationella bedömningsstöd och nationella prov för lågstadiet. Materialet har även kompletterats med mer information om vilket stöd som eventuellt ska sättas in och om uppföljning. Skolverket har även påbörjat revidering av de material som finns för stöd och kompetensutveckling och som påverkas av ändringarna i skollagen. Myndigheten har också påbörjat utformning av nya material. Skolverket har lämnat en delredovisning av uppdraget avseende förslag om ändringar i berörda läroplaner till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) i februari 2019 och resterande delar redovisas alltså här.

1 Utredning

Skolverket har eftersträvat att ta fasta på beprövad erfarenhet i arbetet med att tydliggöra begreppen *indikation* och *befara*. Mot bakgrund av detta har Skolverket tillfrågat flera olika referensgrupper. Grupperna har bestått av såväl lärare, speciallärare/specialpedagoger, förskollärare som lärare i förskoleklass med erfarenhet av användning av Skolverkets material. Flera skol- och kommunbesök och samtal med lärare och rektorer har genomförts.

Samråd

Inom uppdraget om tydliggörande av skollagens begrepp *visa indikation* och *befara* i kartläggningsmaterial och bedömningsstöd har Skolverket genomfört ett samråd. I samrådet deltog representanter från Specialpedagogiska skolmyndigheten, Skolinspektionen, Lärarförbundet, Lärarnas riksförbund samt Idéburna skolors riksförbund.

Vid samrådet framhöll representanterna som positivt att kartläggningsmaterial och bedömningsstöd kan vara ett sätt att tydligare få syn på den enskilda elevens behov av stödinsatser. Det är dock viktigt att de nya begreppen från skollagen som skrivs fram i materialen inte ses som isolerade utan som en del av en större helhet. Med SPSM har samverkan skett kontinuerligt i fråga om tydliggörande av begreppen i kartläggningsmaterial och bedömningsstöd i specialskolan. Synpunkter från samrådet och samverkan har tagits med vid beskrivningar av begreppens innebörd i såväl nationella kartläggningsmaterial, bedömningsstöd som prov.

Skolverket har gjort en sammantagen helhetsbedömning av de synpunkter som kom in vid samrådet och samverkan och dragit slutsatsen att insatserna inom uppdraget har beaktat barnets bästa.

2 Vägval under processen

2.1 Kartläggningsmaterial i förskoleklass

Ett vägval avser att Skolverket på eget initiativ har valt att tillföra revideringar av innehåll i tidigare publicerade kartläggningsmaterial i förskoleklass inför obligatoriet som ska träda i kraft i sommar. Denna revidering omfattar mindre innehållsliga justeringar och korrektur som inte är relaterade till uppdraget. Det har även blivit ökad samstämmighet i utformningen av kartläggningsmaterialen, *Hitta språket* och *Hitta matematiken*. Revideringen har skett utifrån synpunkter i enkäter publicerade på Skolverkets webbplats samt övriga synpunkter som har inkommit till Skolverket. De omfattande utprövningar som föregående läsår legat till grund för framtagningen av materialen har tillsammans med resultat från enkäterna och övriga inkomna synpunkter sammantaget resulterat i det material som ska bli obligatoriskt att använda den 1 juli 2019.

Tydliggörandet av skillnaden mellan formuleringarna i 3 kap. 4 § skollagen om att det finns en *indikation* på att eleven inte kommer att nå de där angivna kunskapskraven och formuleringen om att det kan *befaras* att eleven inte kommer att uppnå de angivna kunskapskraven har i kartläggningsmaterialen utformats genom:

- förklarande text i lärarinformationen med rubriken ”Visa indikation, särskild bedömning och befara” samt beskrivning av uppföljning inom garantin för tidiga stödinsatser i förskoleklassen och lågstadiet
- konkreta ämnesspecifika punkter för läraren att uppmärksamma i syfte att fånga upp de elever som visar indikation på att inte nå de kunskapskrav som senare ska uppnås respektive där det kan befaras att eleverna inte kommer att uppnå de angivna kunskapskraven.

Utöver ovanstående har kartläggningsmaterialen även kompletterats med exempel på extra anpassningar inom ramen för ordinarie undervisning.

2.2 Reviderade nationella bedömningsstöd

Revidering av de publicerade nationella bedömningsstöden i läs- och skrivutveckling och i matematik har utförts av de lärosäten som sedan tidigare har haft Skolverkets uppdrag att konstruera och utveckla bedömningsstöden. Vid revidering av bedömningsstöden har samverkan skett mellan lärosätena i syfte att skapa samstämmighet i stödmaterialet för analys av bedömningarna.

Tydliggörandet av skillnaden mellan formuleringarna i 3 kap. 4 § skollagen om att det finns en indikation på att eleven inte kommer att nå de där angivna kunskapskraven och formuleringen om att det kan befaras att eleven inte kommer att uppnå de angivna kunskapskraven har i bedömningsstöden utformats genom:

- förklarande text i lärarinformationen med rubriken ”Visa indikation, särskild bedömning och befaras” samt beskrivning av uppföljning inom garantin för tidiga stödinsatser i förskoleklassen och lågstadiet
- konkreta ämnesspecifika punkter för läraren att uppmärksamma i syfte att fånga upp de elever som visar indikation på att inte nå de kunskapskrav som senare ska uppnås respektive där det kan befaras att eleverna inte kommer att uppnå de angivna kunskapskraven.
- analyserade elevexempel som stöd för bedömning i relation till begreppen *visa indikation* och *befaras*.

2.3 Nationella prov

De nationella proven i årskurs 3 (årskurs 4 i specialskolan) i ämnena matematik, svenska och svenska som andraspråk har reviderats i syfte att tydliggöra skillnaden mellan formuleringarna i 3 kap. 4 § skollagen om att det finns en indikation på att eleven inte kommer att nå de där angivna kunskapskraven och formuleringen om att det kan befaras att eleven inte kommer att uppnå de angivna kunskapskraven. Proven som trycks till våren 2020 har kompletterats med

- förklarande text i bedömningsanvisningarna med rubriken ”Visa indikation, särskild bedömning och befaras” samt beskrivning av uppföljning inom garantin för tidiga stödinsatser i förskoleklassen och lågstadiet
- konkreta ämnesspecifika punkter för läraren att uppmärksamma i syfte att fånga upp de elever som visar indikation på att inte nå de kunskapskrav som senare ska uppnås respektive där det kan befaras att eleverna inte kommer att uppnå de angivna kunskapskraven
- analyserade elevexempel som stöd för bedömning i relation till begreppen *visa indikation* och *befaras*

I syfte att skapa viss överensstämmelse mellan konkretiseringen av begreppen *visa indikation* och *befaras* i kartläggningmaterial, bedömningsstöd och prov har kontinuerlig samverkan skett mellan de tre lärosäten som har haft Skolverkets uppdrag om materialen.

2.4 Revidering av de material som finns för stöd och kompetensutveckling

De allmänna råden för arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram påverkas av ändringarna i skollagen. Revidering av råden, som ska utgå från den nya lagstiftningen men också det behov målgrupperna har av förtydligande och kommentarer kommer att påbörjas under hösten 2019. Detta beror på att det behöver gå en tid från det att lagstiftningen träder ikraft till dess att Skolverket vet vad som behöver förtydligas i ett allmänt råd. Översyn och målgruppsanpassning av flera befintliga moduler inom Läslýftet och Matematiklyftet har påbörjats. Skolverket har påbörjat utformning av nya material för stöd och kompetensutveckling som är relaterade till de nya bestämmelserna, exempelvis webbkurserna ”Följa och främja lärande i förskoleklass” och ”Undervisning i förskoleklass”, webbstödet ”Att stimulera läsintresse ur ett jämställdhetsperspektiv” samt nytt stödmaterial kring undervisning av elever med flerspråkighet. Revideringen av olika material kommer även att redovisas inom ett annat pågående regeringsuppdrag till Skolverket, Kompetensutvecklings- och implementeringsinsatser avseende en garanti för tidiga stödinsatser, (U2018/02959/S).

3 Publicering och implementering

Nationella kartläggningsmaterial i språklig medvetenhet och matematiskt tänkande för förskoleklassen samt reviderade nationella bedömningsstöd i årskurs 1 kommer att publiceras på Skolverkets webbplats respektive bedömningsportal den 1 juli 2019. De nationella proven i årskurs 3 (årskurs 4 i specialskolan) i ämnena matematik, svenska och svenska som andraspråk genomförs under en fastställd provperiod som startar den 9 mars 2020.

Skolverket har beslutat om föreskrifter om obligatoriska nationella kartläggningsmaterial i språklig medvetenhet och i matematiskt tänkande i förskoleklass om nationella kartläggningsmaterial i förskoleklass. Skolverket har även beslutat om ändring i Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2016:66) om obligatoriska bedömningsstöd i svenska, svenska som andraspråk och matematik i årskurs 1 i grundskolan och sameskolan och i Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2017:5) om obligatoriska bedömningsstöd i svenska, svenska som andraspråk och matematik i årskurs 1 i specialskolan. Ändringarna innebär hänvisningar till nya diarienummer inom vilka de reviderade nationella bedömningsstöden återfinns. Föreskrifter och ändringsföreskrifter har gått ut på extern remiss och inkomna synpunkter har beaktats. Ändringarna avses träda i kraft den 1 juli 2019.

I detta regeringsuppdrag ingår inte redovisning av planerade implementeringsinsatser. Kommunikation om kommande förändringar ingår i ett annat pågående regeringsuppdrag till Skolverket Kompetensutvecklings- och implementeringsinsatser avseende en garanti för tidiga stödinsatser (U2018/02959/S). Det uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2020 till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet).